TANGAZO LA SERIKALI NA. 178 la tarehe 8/3/2019

(SHERIA YA SERIKALI ZA MITAA, (MAMLAKA ZA MIJI)
(SURA YA 288)

SHERIA NDOGO

(Zimetungwa chini ya kifungu cha 89(1))

SHERIA NDOGO ZA (KILIMO KWANZA NA USALAMA WA CHAKULA) ZA HALMASHAURI YA MANISPAA YA SUMBAWANGA, 2019

SEHEMU YA I
MASHARTI YA UTANGULIZI

Jina na mwanzo wa kutumika

1. Sheria Ndogo hizi zitajulikana kama Sheria Ndogo za (Kilimo Kwanza na Usalama wa Chakula) za Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga za mwaka 2019 na zitaanza kutumika baada ya kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali.

Matumizi

2. Sheria Ndogo hizi zitatumika katika eneo lote la mamlaka ya Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga.

Tafsiri

3. Katika Sheria Ndogo hizi isipokuwa pale itakapoelekezwa vinginevyo;

"Afisa Mwidhiniwa**"** maana yake ni Afisa yeyote wa umma atakayeteuliwa kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi;

"Afisa Ugani**"** maana yake ni mtaalamu wa kilimo, mifugo, uvuvi nyuki katika ngazi ya vjiji, mitaa na kata;

"Halmashauri" maana yake ni Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga;

"kilimo" maana yake ni shughuli yoyote ya uzalishaji mali inayofanywa na binadamu najumuisha kilimo cha mazao,

ufugaji wa wanyama, samaki, nyuki na uvuvi;

‘maji ya asili**”** maana yake ni bahari, maziwa, mito, mabwawa yasiyo ya kutengenezwa na binadamu na mabwawa yasiyo ya asili ambayo uvuvi wa umma unafanyika;

“mazao” maana yake ni mazao yote ya chakula, biashara, maua, matunda na mbogamboga yanayolimwa ndani ya eneo la Halmashauri;

“mifugo**”** maana yake ni wanyama wote wafugwao na binadamu na itajumuisha Nyuki, Samaki, Bata na Kuku;

“mfugaji” maana yake ni mtu yeyote anayejishughulisha na ufugaji wa mifugo katika eneo la Halmashauri;

“mkazi” maana yake ni mtu yeyote ambaye anaishi kwenye mtaa au Halmashauri na ambaye ana kaya au anaishi katika kaya au taasisi iliyopo katika eneo la Halmashauri isipokuwa mtu: -

(a) mwenye umri chini ya miaka 18;
(b) asiyejiweza kutokana na ulemavu, kuugua au uzee wa zaidi ya miaka 60;
(c) mwanafunzi aliyeko masomoni

“mkulima” maana yake ni mtu yeyote anayejishughulisha na shughuli za kilimo;

“Mkurugenzi” maana yake ni Mkurugenzi wa Halmashauri pamoja na Afisa yeyote wa umma atakayeteuliwa kutekeleza majukumu ya Mkurugenzi;

“pembejeo za kilimo**”** maana yake ni mbolea, mbegu bora na madawa ya kilimo pia inahusisha maji na zana za Kilimo.

“Skimu za Umwagiliaji**”** maana yake ni miundombinu ya miradi ya maji ambayo imeanzishwa na Serikali au Halmashauri au Kijiji, Taasisi binafsi au za Umma ili kuendeleza kilimo cha umwagiliaji;

“Uhawilishaji**”** maana yake ni ni kitendo cha uzalishaji wa wanyama kwa njia ya kisasa kwa kutumia mbegu za madume bora ili kupata kizazi cha wanyama bora;

“Uvuvi haramu**”** maana yake ni uvuvi unaotumia zana zisizokubalika katika uvuvi kama mabomu, baruti, sumu, makokoro, mikuki, vyandarua na nyavu zenye matundu madogo;

“Uvuvi holela**”** maana yake ni uvuvi usio na leseni wala kibali cha Halmashauri;

"Vyanzo vya Maji" maana yake ni mito, vijito, visima, mabwawa, mifereji, maziwa, chemichemi, ardhi oevu au ardhi chepechepe;

"Wagani kazi" maana yake ni wananchi ambao wamepata mafunzo ya ugani nje ya vyuo ili kufanya kazi za maafisa ugani pale ambapo hawapo.

"Zana haramu" maana yake ni zana zisizokubalika kitaalam kama vyandarua, baruti, mabomu, sumu, makokoro nyavu zenye matundu madogo pamoja na mikuki;

SEHEMU YA PILI
KILIMO CHA MAZAO

Wajibu wa Halmashauri

4.-(1) Katika kuhamasisha na kutekeleza azma ya kilimo kwanza Halmashauri itakuwa na wajibu wa:-

(a) Kuhakikisha viongozi wa Serikali,Vyama vya siasa na wadau wengine wanashiriki ipasavyo katika kuendeleza sekta ya kilimo katika Halmashauri;
(b) Kuunda vikundi vya sanaa vinavyo hamasisha kilimo cha kisasa
(c) Kuweka mabango kwenye kila kijiji yanayoeleza kanuni bora za kilimo zinazopaswa kuzingatiwa na mkulima kwa mazao yanayolimwa kwenye eneo hilo
(d) Kuanzisha mashamba darasa ya mfano katika kila kijiji
(e) Kuhakikisha upatikanaji rahisi na kwa wakati pembejeo za kilimo;
(f) Kutekeleza mipango ya msimu wa kilimo unaofuata mara baada ya mwisho wa msimu;
(g) Kuhakikisha upatikanaji wa maafisa ugani katika kila kijiji;
(h) Kuhamasisha uazishwaji wa vyama vya wakulima vya kuweka na kukopa kwa lengo la kujipatia mikopo ya benki.
(i) Kuanzisha vituo vya kukuzia na kufundishia wanyama kazi.
(j) Kuanzisha vituo maalum kwa ajili ya kutolea mafunzo ya utumiaji na utunzaji wa zana bora za kilimo.
(k) Kuhamasisha matumizi ya wanyama kazi katika maeneo ambayo wafugaji hujishughulisha pia na kilimo cha mazao.
(l) Kushindanisha wakulima, maafisa ugani wa kila kijiji, mtaa na Kata ili kupata mkulima bora, Afisa ugani bora katika

vijiji, mitaa, kata na Halmashauri.

(m) Kuanzisha mfumo wa stakabadhi ghalani;

(n) Kuanisha matumizi bora ya ardhi ili kubainisha na kutofautisha ardhi ya mifugo, kilimo na hifadhi;

(o) Kusimamia upatikanaji na matumizi ya pembejeo za kilimo;

(p) Kusimamia maadili,mwenendo na upatikanaji wa mawakala wa pembejeo za kilimo;

(q) Kuhamasisha Serikali ya Kijiji wananchi kwa ujumla kujenga maghala ya chakula ya vijiji.

(r) Kuanzisha benki ya ardhi katika Halmashauri

(s) Kuwazawadia wakulima bora na maafisa ugani bora wa mwaka wa Mitaa,Vijiji na Kata.

Wajibu wa Serikali ya Kijiji

5. Serikali ya Kijiji itakuwa na wajibu ufuatao:-

(1) Itatenga ardhi kwa ajili ya Kilimo na malisho ya mifugo, maeneo ya ufugaji wa nyuki na mabwawa ya kufugia samaki.

(2) Kwa kushirikiana na uongozi wa kitongoji itahakikisha kuwa kila mkazi anapata ardhi ya kutosha kwa ajili ya kutekeleza kauli mbiu ya Kilimo kwanza.

(3) Kwa kushirikiana na uongozi wa kitongoji itakuwa na wajibu wa kuhakikisha kuwa kila mkazi wa kijiji anajitosheleza kwa chakula.

(4) Kuhakikisha kwamba kila mkazi katika eneo la kijiji anayemiliki ardhi ya kilimo chini ya Sheria yeyote ile analima mazao ya chakula na biashara.

(5) Kuhakikisha kwamba kila mkazi wa kijiji anakuwa na ghala la kuhifadhia chakula na pembejeo.

Wajibu wa Afisa Mwidhiniwa

6.-(1) Afisa Mwidhiniwa atakuwa na wajibu wa kuhakikisha kwamba kila mkulima:-

(a) Anaandaa shamba kwa wakati

(b) Anapanda mbegu kwa mstari

(c) Anazingatia nafasi kati ya mmea na mmea inavyotakiwa kitaalam.

(d) Anatumia pembejeo za kilimo kwa viwango na kwa wakati

sahihi

(e) Anapalilia palizi mbili au zaidi.

(f)

(2) Afisa Mwidhiniwa atakuwa na uwezo wa kuingia na kukagua shamba lolote wakati wa saa za kazi ili kujionea kama mkulima amezingatia maelekezo ya kitaalam kama yalivyotolewa na wataalam wa kilimo.

Hifadhi ya mazao

7.-(1) Kila mkazi atayelima shamba eneo la Halmashauri atatakiwa kuvuna mazao yake pindi yakikomaa au kukauka na kuyahifadhi katika hali ya usafi na usalama ili kutunza ubora wake.

(2) Itakuwa ni jukumu la kila mkazi hususani mkuu wa kaya kuhakikisha kuwa anahifadhi chakula cha kutosha yeye na familia yake angalau mwaka mmoja au zaidi.

(3) Litakuwa ni jukumu la kila kaya kuwa na ghala la kuhifadhia chakula ambalo litapaswa kuwa katika hali ya usalama na lisiloruhusu wadudu kama vile dumuzi,panya au wadudu wengine kusababisha uharibifu wa chakula hicho.

Wajibu wa kulima

8.-(1) Kila mkazi anayemiliki au atakayemilikishwa shamba kwa mujibu wa kifungu cha 5(1) cha Sheria Ndogo hizi atawajibika kulima, kulitunza na kuendeleza shamba lake kwa mujibu wa maelezo ya kitaalamu atakayopewa na Afisa ugani.

(2) Bila kuathiri kifungu kidogo cha (1) hapo juu cha Sheria Ndogo hizi itakuwa ni wajibu wa kila mkulima: -

(a) Kupalilia shamba lake kwa wakati wa mavuno isipokuwa kama itaelezwa vinginevyo.
(b) Kuweka mbolea kwa viwango na wakati sahihi
(c) Kutoa taarifa kwa mamlaka za kijiji,mtaa,kata au Halmashauri au Afisa Ugani yeyote kwa njia yoyote atakayoona inafaa kuhusu kuwepo kwa ugonjwa wa mazao au kuwepo kwa wadudu waharibifu;
(d) Kutumia pembejeo kwa kuzingatia maelekezo ya kitaalam

kila mwaka isipokuwa kama itaelekezwa vinginevyo na Afisa ugani

(e) Kuchukua hatua za kuangamiza wadudu waharibifu au kutibu magonjwa kama atakavyokuwa ameelekezwa na Afisa ugani.

(f) Kuzuia moto unaoweza kuharibu mazingira

Wajibu wa Afisa Ugani

9. Kila Afisa Ugani atawajibika kutoa program ya Kilimo ya mwaka kulingana na hali ya hewa

(a) Program hiyo itazingatia aina ya mazao na kwa msimu

(b) Aina ya mbegu kwa msimu husika

(c) Namna na wakati wa kupanda

(d) Namna na wakati gani wa kuvuna

(e) Namna ya kuhifadhi mazao baada ya kuvunwa

(f) Namna au jinsi ya kutumia pembejeo za kilimo kwa viwango na wakati sahihi.

Ukaguzi

10. Afisa Mwidhiniwa akishirikiana na Afisa ugani:-

(a) Ataweza wakati wowote wa saa za kazi kuingia kwenye eneo la kilimo au katika shamba kwa madhumuni ya kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi.

(b) Ataweza kuingia katika kaya yeyote ili kukagua ghala la chakula ili kuona kama taratibu za kuhifadhi chakula zimezingatiwa.

(c) Ataweza kumchukulia hatua za kisheria mtu yeyote atakayevunja Sheria Ndogo hizi.

(d) Atatakiwa kuwa na daftari linaloonyesha idadi kamili ya wakazi na idadi ya ekari za mazao ya kilimo.

(e) Atapanga ratiba ya kutembelea mashamba ya wakazi ili kujionea kama wanatekeleza wajibu wa kulima na kutunza mashamba kwa mujibu wa Sheria Ndogo hizi.

Wajibu Afisa Mtendaji wa Kata na Kijiji

11. Kila Afisa Mtendaji wa kata au Kijiji atawajibika kutunza kumbukumbu za mashamba yote ya mazao yaliyomo katika kata au kijiji chake na atasimamia moja kwa moja utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi

Makosa

12. Itakuwa ni kosa chini ya Sheria Ndogo hizi kwa mtu

yeyote;

(a) Anayemiliki ardhi ya kilimo kushindwa au kukataa au kukataza ardhi hiyo kutumika kwa kilimo
(b) Kutotunza shamba
(c) Kutovuna kwa wakati mazao yaliyopo shambani ambayo yamefikia wakati wa kuvunwa
(d) Kutokuwa na ghala la kuhifadhia mazao na kulitumia
(e) Kutohifadhi chakula cha kutosha
(f) Kuuza Mazao bila kuweka akiba ya mwaka mzima au zaidi
(g) Kuuza mazao yakiwa shambani
(h) Kutumia hifadhi ya mazao kwa ajili ya kutengeneza pombe.

SEHEMU YA TATU
UFUGAJI WA KISASA

Wajibu wa halmashauri

13. Ili kuendeleza ufugaji bora na wakisasa Halmashauri zitakuwa na wajibu ufuatao:-

(a) Kuandaa mpango wa matumizi bora ya ardhi ili kutenga maeneo ya wakulima wafugaji na maeneo ya hifadhi
(b) Kuhakikisha upatikanaji wa maafisa ugani
(c) Kuhakikisha upatikanaji wa madawa na chanjo za mifugo
(d) Kuhakikisha uwepo wa majosho katika kila kijiji au kitongoji kwa kushirikisha nguvu za wananchi
(e) Kuanzisha kamati za majosho kwenye kila kijiji au kitongoji ambapo majosho hayo yameanzishwa
(f) Kuhakikisha upatikanaji wa masoko ya mifugo hai na nyama
(g) Kuanzisha minada na magulio ya mifugo ndani ya maeneo ya Halmashuri na kuhimiza wafugaji kutumia minada hiyo ili kuvuna na kupunguza idadi ya mifugo
(h) Kuhamasisha wananchi kuanzisha vyama vya ushirika wa wafugaji na vyama vya kuweka na kukopa
(i) Kusaidia kuanzisha vituo vya uhawilishaji wa mifugo ili kupata madume bora ya kisasa na mifugo yenye tija.
(j) Kushindanisha wafugaji vijijini, mitaa na kata ili kupata wandishi wa mfugaji bora wa mwaka katika mtaa, kijiji, na katika kata kwa mwaka
(k) Kushindanisha maafisa ugani wote katika vijiji na kata ili kupata afisa ugani bora katika ngazi za vijiji, mitaa kata na

Halmashauri.

(l) Kuandaa vigezo vya kuwapata maafisa ugani bora wa mifugo katika vijiji, mitaa na kata

(m) Kutoa zawadi za kijiji, mtaa, na kata bora katika ufugaji kwa mwaka.

(n) Kutoa zawadi kwa mfugaji bora kwa mwaka kwa kila kijiji, mtaa, kata na Halmashauri

(o) Kutoa zawadi kwa Afisa ugani bora wa mwaka kwa kila Halmashauri, kata, mtaa au kijiji.

(p) Kutoa zawadi kwa shamba darasa la mifugo kwa mwaka

(q) Kuhakikisha upatikanaji wa mabwawa ya maji ya kunyweshea mifugo.

(r) Kuhakikisha upatikanaji rahisi wa soko la ngozi za mifugo.

(s) Kuhamasisha uwekezaji katika viwanda vidogovidogo vya mazao ya mifugo kama mikanda, pochi, mapambo yatokanayo na ngozi za wanyama na usindikaji wa maziwa, siagi jibini na mtindi.

(t) Kuanzisha klabu za wanywaji maziwa katika Halmashauri

(u) Kufanya uperembaji wa mara kwa mara juu ya ufugaji wa kisasa ili kujadili mafanikio na udhaifu katika utekelezaji ili kuweza kuboresha au kuimarisha au kurekebisha kasoro zilizojitokeza.

(v) Kuhamasisha wafugaji wa vijijini kuanzisha mashamba ya mazao ya kilimo ili wanufaike na upatikanaji rahisi wa mbolea ya mboji.

(w) Kuhamasisha wafugaji kufanya uvunaji wa mara kwa mara mifugo ili kubakisha idadi ndogo ya mifugo yenye kuleta tija na rahisi kuihudumia.

(x) Kuanzisha machinjio ya wanyama ambayo ni ya kisasa na salama ili kurahisisha uvunaji wa mifugo kwa njia ya uchinjaji.

(y) Kuhakikisha udhibiti wa ufugaji wa kuhamahama ili kuhifadhi mazingira.

(z) Kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hii ili kudumisha amani, utulivu na maelewano katika jamii za wakulima na wafugaji.

Wajibu wa

14. Uongozi wa serikali ya kijiji kwa kushirikiana na uongozi

serikali ya kijiji

wa kitongoji utahakikisha.

(a) Unaandaa mpango wa matumizi bora ya ardhi
(b) Kila mfugaji anapata ardhi ya kutosha ya malisho ya mifugo.
(c) Unasimamia na kulinda mipaka ya ardhi ya kilimo na mifugo iliyobainishwa na mpango wa matumizi bora ya ardhi
(d) Unatoa au kutaja idadi ya mifugo ambayo kila mfugaji ataruhusiwa kuwa nayo kwa mujibu wa sheria.
(e) Unasimamia uanzishwaji wa majosho ya mifugo kwa ushirikiano na wafugaji.
(f) Unahamasisha wafugaji kuvuna mifugo yao mara kwa mara ili kubakisha idadi ya mifugo yenye kuleta tija.
(g) Wataalamu wa ugani waliopo katika kijiji wanatoa elimu ya ufugaji wa kisasa ili kupata mifugo bora na mazao bora ya mifugo.
(h) Kuandaa njia maalumu za kupitisha mifugo(stock routes)

Wajibu wa Afisa Mwidhiniwa

15. Afisa Mwidhiniwa atakuwa na wajibu wa;

(a) Kuwa na daftari linaloonyesha idadi kamili ya mifugo kwa kila mfugaji
(b) Kuingia katika kaya yoyote ili kukagua aina na idadi ya mifugo
(c) Kuhakikisha kuwa mfugaji anachanja na kuogesha mifugo yake mara kwa mara ili kuepuka magonjwa ya mifugo
(d) Kuhakikisha kuwa mfugaji mwenye mifugo iliyozidi idadi ya kibali chake kwa mujibu wa sheria anavuna mifugo yake kwa njia endelevu
(e) Kutoa taarifa kwa Halmashauri mara anapogundua kuna mlipuko wa magonjwa ambayo yanahitaji msaada kutoka ngazi za juu
(f) Kumchukulia hatua za kisheria mfugaji yeyote anayekwenda kinyume na masharti ya ufugaji yalioainishwa chini ya Sheria Ndogo hizi
(g) Kuhamasisha wafugaji kutumia njia za kisasa za kuitambua mifugo badala ya kutumia njia za kizamani ambazo zinaharibu ubora wa ngonzi

Wajibu wa mfugaji

16. Kila mfugaji;

(a) Atahakikisha anafuga idadi ya wanyama ambayo

haitasababisha usumbufu kwa wadau wengine wa kilimo kama ilivyo idhinishwa kwenye kibali cha Halmashauri

(b) Atalazimika kuchanja mifugo yake kila mara ili kuzuia magonjwa ya mifugo na magonjwa ya mlipuko

(c) Atalazimika kuogesha mifugo yake ili kuihami dhidi ya magonjwa, kupe na mbung'o

(d) Atalazimika kujiunga na vyama vya wafugaji wajasiriamali

(e) Atalazimika kutoa taarifa yoyote juu ya kutokea kwa magonjwa ya mifugo akiyaona au kuhisi au kuyatambua dhidi ya mifugo yake

(f) Atalazimika kuchungia mifugo yake katika maeneo yaliotengwa kwa mpango wa matumizi bora ya ardhi

(g) Atalazimika kufunga mifugo yake ndani ya banda (zero grazing) kwa idadi ambayo Halmashauri itatoa kibali

(h) Atalazimika kuheshimu mipaka iliyotenganisha ardhi ya kilimo, mifugo, hifadhi za Taifa, makazi, maeneo ya Taasisi na maeneo mengine ya wadau wa kilimo kama mazao ya wakulima,wafugaji wa nyuki, samaki na skimu za umwagiliaji

(i) Atashirikiana na maafisa mifugo au maafisa ugani wakati wa chanjo au tiba, wakati wa magonjwa ya mlipuko na karantini na kampeni zozote za kitaifa za kudhibiti magonjwa na vifo vya mifugo

(j) Atashirikiana na maafisa ugani kuanzisha mashamba darasa na mashamba ya kulishia mifugo

(k) Ataheshimu masharti ya karantini wakati wa magonjwa ya mlipuko

(l) Atatakiwa kupitisha mifugo yake katika njia zilizotengwa na Halmashauri(stock routes)

(m) Ataweka alama za utambuzi wa mifugo yake katika sehemu za wanyama kama itakavyoelekezwa na wataalam (branding, eat tax, tatooing) ili kutoharibu ubora na thamani ya ngozi.

Uvunaji wa mifugo

17.-(1) Kila mfugaji atawajibika kuvuna mifugo yake kila atakapobaini kuwa amevuka idadi iliyoko kwenye kibali kilichotolewa na Halmashauri.

(2) Wakati wa uvunaji wa mifugo kila mfugaji ataweza kuuza wanyama hai au kwa kuchinja na kuuza nyama

(3) Kabla ya kuvuna mfugaji atashirikiana na Afisa

mwidhiniwa ili kujiridhisha kwamba mifugo yake haina maradhi au magonjwa ya kuambukizwa.

(4) Kila mfugaji baada ya kuvuna au kuuza mifugo yake atahakikisha kipato chake kinaendeleza familia yake.

Makosa

18. Mfugaji yeyote atakuwa ametenda kosa endapo :-

(a) Atashindwa kuvuna mifugo iliyozidi idadi iliyoko kwenye kibali kilichotolewa na Halmashauri
(b) Atashindwa au kukataa kuchanja mifugo yake ili kuzuia magonjwa au;
(c) Atalisha mifugo yake katika maeneo ambayo hayakutengwa kwa ajili hiyo au;
(d) Ataruhusu mifugo yake kuzurula hovyo au;
(e) Atazembea au kushindwa kutoa taarifa ya ugonjwa wa mifugo au;
(f) Atamzuia Afisa Mwidhiniwa au Afisa ugani kutekeleza majukumu yake;
(g) Atasafirisha mifugo bila kibali cha Halmshauri.
(h) Atasafirisha mifugo yake kwa kuiswaga barabarani.

Jukumu la Halmashauri

19.-(1) Kila Halmashauri itaanzisha skimu za umwagiliaji katika maeneo ya vijiji ambayo upatikanaji wa maji sio wa shida ili kuchochea kilimo cha umwagiliaji

(2) Skimu za umwagiliaji zilizoanzishwa na Halmashuri zitagawiwa kwa wanavijiji ili kuendeleza kilimo cha umwagiliaji

(3) Halmashauri zitaendelea kutoa utalaamu wa ugani na matumizi bora ya skimu hizi ili kuzifanya ziwe endelevu.

(4) Skimu za umwagiliaji pamoja na miundombinu yake vitakua chini ya uangalizi na usimamizi wa Serikali ya kijiji.

(5) Halmashauri itawajibika tu kufanya ukarabati wa miundombinu katika skimu kwa uharibifu unaotokana na majanga ya asili na haitahusika na uharibifu wa makusudi au uzembe utakaosababishwa na matumizi mabaya ya skimu.

(6) Halmashauri itagawa kwa wananchi watakaoomba na kuahidi kutunza skimu hizo ili ziwe endelevu

(7) Halmashauri itakuwa na uwezo wa kumfutia kibali mtu yeyote ambaye atathibitika kutumia vibaya skimu au ataharibu au

atakodisha kwa mtu mwingine bila ridhaa ya Halmashuri

(8) Halmashauri itashindanisha skimu za umwagiliaji ili kumpata mshindi atakayejulikana kama "mtunzaji na mtumiaji bora wa skimu" mshindi huyo atapewa zawadi na Halmashauri

(9) Halmashauri itakuwa na uwezo wa kutoa, kufuta, kubatilisha au kusimamisha kibali cha utumiaji wa skimu. Kibali kitolewacho na Halmashauri kitalipiwa ada ya shilingi laki moja kwa mwaka

(10) Kabla ya kupewa kibali mwombaji atalazimika kulipa ada ya utunzaji skimu (scheme maintenance fee) itakayopangwa na Halmashauri, ada hiyo italipwa kila mwaka na mwombaji ataruhusiwa kulipa kwa awamu mbili kwa mwaka.

(11) Afisa Mwidhiniwa wa Halmashauri atakuwa na uwezo wa kuingia kwenye skimu saa yoyote wakati wa saa za kazi ili kufanya ukaguzi

(12) Bila kuathiri kifungu cha 19 (11) cha Sheria Ndogo hizi Afisa mwidhiniwa atakuwa na uwezo wa kufanya ukaguzi baada ya saa za kazi na siku za mapumziko au jumamosi na jumapili au siku za sikukuu ilimradi wawe na kibali cha Mkurugenzi.

Wajibu wa watumiaji skimu za umwagiliaji

20 Watumiaji wa skimu za umwagiliaji watakuwa na majukumu yafuatayo;

(a) Kutunza, kulinda, kuhifadhi na kuheshimu miundombinu iliyoko katika skimu za umwagiliaji
(b) Kutoa taarifa za uharibifu wa miundombinu ya skimu kila inapotokea
(c) Kulipia leseni na ada ya skimu kila mwaka
(d) Kujiunga na umoja wa skimu au chama cha watumiaji wa skimu katika skimu ambayo wao ni watumiaji
(e) Kufanya ukarabati wa mara kwa mara wa miundo mbinu ya skimu
(f) Kulipa fidia ya gharama kwa Halmashauri endapo Halmashauri itafanyia ukarabati uharibifu uliosababishwa na watumiaji au wanachama wa skimu
(g) Kuwaruhusu maafisa wa Halmasahuri na kuwapa ushirikiano wakati wowote wanapotaka kuingia aku kukagua miundombinu ya skimu

(h) Kushirikiana na Halmashauri au kijiji wakati wowote kunapotokea haja ya kuboresha miundombinu ya skimu ili kuongeza ufanisi katika kutoa huduma kwenye skimu;
   (i) Katika kufanya hivyo watumiaji wa skimu watachangia nguvu kazi au fedha tasilimu au;
   (ii) umoja wa watumiaji wa skimu utachangia rasilimali fedha kutoka katika akiba yake.

(i) Watumiaji wa skimu za umwagiliaji watabuni vyanzo vya mapato na kuweka taratibu za namna ya kukusanya ili kuwa na hazina ambayo itatumika kama italazimika kufanya hivyo ili kuboresha au kuimarisha miundombinu ya skimu za umwagiliaji

(j) Kulinda vyanzo vya maji ambavyo vinaingiza maji katika skimu za umwagiliaji.
   (i) Katika kufanya hivyo mtu yeyote hataruhusiwa kuchepusha maji kwa sababu yoyote au kwa namna yoyote bila ruhusa ya Halmashauri.
   (ii) Hataruhusiwa kupanda miti au mimea yoyote ambayo inaweza kusababisha hasara au uharibifu au kuhatarisha miundombinu ya skimu au kupunguza kina cha maji katika skimu.

Barabara za Halmashauri

21. Bila kuathiri majukumu ya Halmashauri yaliyoainishwa katika vifungu vya 4, 13 na 19 vya Sheria Ndogo hizi Halmashauri itahakikisha kwamba barabara za Halmashauri zinapitika ili kurahisisha usafirishaji na usambazaji wa pembejeo za kilimo na mazao wakati wa mvua.

Marufuku ya jumla

22.-(1) Itakuwa ni marufuku kwa mtu yeyote chini ya Sheria Ndogo hizi;

(a) Kusafisha au kuandaa shamba kwa kuchoma moto bila kibali
(b) Kuchoma moto msitu wa hifadhi
(c) Kulima katika vyanzo vya maji, miteremko au misitu ya hifadhi;
(d) Kuchunga na kunywesha maji mifugo katika vyanzo vya maji au miteremko au misitu ya hifadhi
(e) Kulima kandokando ya barabara au hifadhi za barabara za

Vijiji,Wilaya,Mkoa au Taifa

(f) Kuswaga mifugo barabarani au kuchungia mifugo barabrani au katika hifadhi za barabara.

(2) Bila kuathiri masharti yaliyopo kwenye kifungu cha

22(1) cha Sheria Ndogo hizi;

(a) Mtu yeyote anaweza kuruhusiwa kusafisha au kuandaa shamba kwa kuchoma moto baada ya kuomba na kupata kibali maalumu kutoka kwa Halmashauri.

(3) Halmashauri itatoa kibali baada ya Afisa Mwidhiniwa kuridhika kwamba taratibu zote za kuzuia moto usisababishe madhara zimezingatiwa ikiwa ni pamoja na;

(a) Kutengeneza wigo mpana kati ya shamba litakalochomwa moto na mashamba jirani ili moto usivuke au kuenea kwenye mashamba hayo au misitu
(b) Kutoa taarifa ya angalau siku saba kabla ya kuchoma moto kwa majirani wanaozunguka shamba hilo;
(c) Kuwepo kwa taarifa ya angalau siku saba kwa serikali ya kijiji kabla ya kuchoma moto.

(4) Kibali kitakachotolewa chini ya Sheria Ndogo hizi kitakuwa cha maandishi na kitaonyesha jina, tarehe eneo analotaka kuchoma moto na maoni ya Halmashauri.

Makosa

23. Mtu yeyote atakuwa ametenda kosa iwapo;

(a) Ataharibu miundombinu iliyopo kwenye skimu za umwagiliaji;au
(b) Atashindwa kukarabati miundombinu ya skimu kwa uzembe au matumizi yake mabaya ya miundombinu hiyo;au
(c) Atashindwa au atakataa kulipa leseni na ada ya skimu;au
(d) Atachepusha maji kutoka vyanzo vya maji bila kibali cha Halmashauri au

SEHEMU YA TANO

UFUGAJI SAMAKI NA UVUVI

A.UFUGAJI WA SAMAKI

Ufugaji

24. Halmashauri kulingana na jiografia yake,sayansi yake ya udongo,upatikanaji wa maji na mvua itakuwa na wajibu wa kuhamasisha Serikali za vijiji na wananchi kwa ujumla kuanzisha ufugaji wa samaki wa kisasa katika eneo lake.

Jukumu la Halmashauri

25. Ili kutekeleza mahitaji ya kifungu cha 24 cha Sheria Ndogo hizi itakuwa ni jukumu la Halmashauri kuhakikisha kwamba ;

(a) Inahamasisha wananchi juu ya uanzishaji wa kilimo cha ufugaji wa samaki.
(b) Inaanzisha mabwawa ya samaki katika kila kata
(c) Inawezesha upatikanaji maafisa ugani wa uvuvi kwenye kata na vijiji;
(d) Vifaranga vya samaki vinapatikana ili kupandikizwa kwenye mabwawa ya wananchi Kata,Vijiji na Vitongoji

Jukumu la Serikali ya Kijiji

26.-(1) Ili kutekeleza azma na dhamira ya kuhamasisha ufugaji wa samaki Serikali ya Kijiji itahakikisha kwamba;

(a) Inatenga ardhi ya kuanzishia mabwawa ya mfano au mashamba darasa ya ufugaji wa Samaki
(b) Inaanzisha mabwawa ya samaki ya kijiji ili kukuza kipato cha makusanyo ya maduhuli ya kijiji
(c) Inaanzisha vyama vya kuweka na kukopa vya wafugaji wa samaki kijijini;
(d) Inashirikiana na Halmashauri kuanzisha mafunzo ya nadharia na vitendo kuhusiana na ufugaji bora wa samaki
(e) Inaanzisha masoko na minada maalum katika siku maalum kwa ajili ya kuuzia samaki
(f) Inatunga Sheria Ndogo ya kijiji kuhimiza ufugaji na uvuvi bora wa samaki.

Jukumu la Afisa uvuvi

27. Kwa mujibu wa Sheria Ndogo hizi kila Afisa uvuvi wa kata au kijiji atakuwa na jukumu la;

(a) kuanzisha rejesta ya wafugaji wote wa samaki katika kata au kijiji.
(b) kupanga ratiba ya kuwatembelea wafugaji wa samaki katika

kata au kijiji.

(c) kuanzisha orodha na idadi ya mabwawa ya samaki na aina ya samaki katika kila bwawa katika Kata au Kijiji.
(d) Kuanzisha mashamba darasa au mabwawa ya mfano kwa ajili ya kutolea mafunzo ya nadharia na vitendo.
(e) Kuhakikisha upatikanaji wa vifaranga na mbegu bora ya samaki
(f) Kuanzisha program ya kuvuna au kuvua samaki wakubwa wanaowala samaki wadogo (predators) katika mabwawa;
(g) Kuanzisha program ya kuangamiza magugu maji katika mabwawa
(h) Kuandaa program ya uendelezaji na ukuzaji wa kilimo cha ufugaji wa samaki katika Kata au Kijiji;
(i) Kuhakikisha wavunaji wa samaki wanatumia nyavu sahihi wakati wa kuvuna katika mabwawa yao ili kutoharibu mazalia na kutovuna samaki wadogo.
(j) Kudhibiti uvuvi haramu na uvuvi holela katika eneo lake.
(k) Kumchukulia hatua mvuvi au mtu yoyote atakaye kwenda kinyume na masharti ya uvuvi yaliyoainishwa chini ya Sheria Ndogo hii au sheria yeyote andishi ya uvuvi au hifadhi ya mazingira.

B: UVUVI KATIKA MAJI YA ASILI

Uvuvi katika maji ya asili

28. Wananchi watakuwa na ruhusa ya kuvua katika maji ya asili kama mito,maziwa,mabwawa ya asili na yasiyo ya asili,na bahari kwa vibali maalumu vya uvuvi.

Jukumu la Halmashauri

29. Halmashauri itakuwa na jukumu la kuhakikisha kwamba;

(a) Wavuvi wote wanakua na leseni na vibali halali vya uvuvi
(b) Wavuvi wanatumia nyavu zinazokubaliwa kitaalam
(c) Inapiga marufuku uvuvi haramu wa kutumia makokoro, sumu, mabomu, baruti, mikuki, nyavu zisizokubalika na vyandarua;
(d) Inatoa elimu ya uvuvi wa kisasa na zana za uvuvi zinazokubalika kisheria;
(e) Inaanzisha vikosi vya ulinzi vya wanachi vya kupambana na wavuvi haramu kupitia ulinzi shirikishi katika mabwawa na maji ya asili

(f) Inaanzisha masoko na minada ya samaki katika fukwe za maji ya asili na yasiyo ya asili
(g) Inateketeza zana haramu zinazotengenezwa na wavuvi haramu
(h) Inawafikisha wavuvi haramu katika vyombo vya dola kwa hatua za kisheria pindi wanapokamatwa;
(i) Vijiji vyote vinavyopakana na kuzungukwa na maji ya asili vinapatiwa maafisa uvuvi;
(j) Inaandaa mpango wa kuwazawadia raia wema wanaotoa taarifa kuhusu uvuvi haramu.
(k) Inatenga na kuanzisha makambi ya wavuvi ili kuzuia uvuvi holela na uvuvi haramu
(l) Inafanya ukaguzi wa leseni za uvuvi wa mara kwa mara na kuwachukulia hatua wavuvi wasio na leseni.
(m) Itaanzisha na kutunza rejesta ya orodha ya wavuvi wote wenye leseni katika Halmashuri;
(n) Itahakikisha kwamba wavuvi wote halali wanalipa ushuru wa kisheria kwa Halmashauri
(o) Inahamasisha wavuvi kuanzisha vyama vya kuweka na kukopa ili kuweza kujipatia mikopo katika mabenki kwa ajili ya kukuza mitaji na kujipatia zana bora na za kisasa za uvuvi.

Jukumu la Afisa uvuvi

30. Kila Afisa uvuvi wa Halmashauri kwa kushirikiana na Afisa mtendaji wa Kata,Kijiji au Mtaa atakuwa na wajibu wa;
(a) Kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hizi;
(b) Kuhamasisha na kuunda vikosi vya doria dhidi ya wavuvi haramu
(c) Kufanya ukaguzi wa leseni mara kwa mara katika makambi ya wavuvi
(d) Kutoa elimu juu ya uvuvi salama,uvuvi endelevu na hifadhi ya mazingira katika maeneo ya uvuvi
(e) Kuwachukulia hatua za kisheria watu wote wanaokiuka Sheria Ndogo hizi au sheria yoyote andishi ya uvuvi na hifadhi ya mazingira;
(f) Kuanzisha na kutunza rejesta yenye orodha ya wavuvi katika Kata, Kijiji na Mtaa
(g) Kuanzisha rejesta yenye majina ya makambi na idadi ya wavuvikatika makambi yao.

Mamlaka ya Halmashauri

31. Halmashauri itakuwa na mamlaka ya;

(a) Kusitisha, kufuta au kumnyang`anya mtu yeyote leseni endapo itabainika amekiuka masharti ya leseni ya uvuvi.

(b) Bila kuathiri masharti ya kifungu cha 31(1) (a) hapo juu pamoja na kuwa na uwezo wa kusitisha au kufuta au kunyang`anya leseni. Halmashauri itaweza kuangamiza au kuteketeza kwa namna yeyote ile inavyo ona inafaa zana haramu zilizokamatwa na kutelekezwa na wamiliki wake.

(c) Halmashauri kumfikisha kwenye vyombo vya kisheria mtu yeyote atakaye kamatwa akiendesha uvuvi haramu.

Makosa

32. Mtu yeyote atakua ametenda kosa iwapo;

(a) Atavua samaki kwa kutumia mabomu, baruti, sumu au mikuki

(b) Atavua bila kuwa na leseni halali

(c) Atakataa au kukwepa kulipa ushuru wa Halmashauri

(d) Atatumia nyavu zisizo kubaliwa kitaalam

(e) Atauza samaki katika maeneo yanayokatazwa chini ya Sheria Ndogo hizi au sheria yoyote andishi

(f) Ataendesha shughuli za uvuvi bila kujiandikisha kwenye rejesta ya wavuvi ya Kata,Kijiji,au Mtaa

(g) Atavua katika maeneo ya hifadhi au eneo lolote lisiloruhusiwa kisheria;

(h) Atapatikana akivua au akiuza samaki wadogo wadogo.

SEHEMU YA SITA
UFUGAJI WA NYUKI

Wajibu wa Halmashauri

33. Ili kukuza na kuendeleza ufugaji bora na wa kisasa wa nyuki Halmashauri itakuwa na wajibu ufuatao;

(a) kuhakikisha kunakuwa na mtaalamu wa nyuki katika kila Kata au Kijiji

(b) kutoa elimu ya ufugaji wa nyuki

(c) kuhamasisha na kuanzisha vikundi vya wafugaji wa nyuki katika kila Kata na vijiji;

(d) kutoa elimu ya utunzaji na uhifadhi wa mazingira

(e) Kurahisisha upatikanaji wa miche bora ya miti ya asili au ya kisasa itakayotoa maua mengi ambayo nyuki watatumia

kutengenezea asali.

(f) Inasambaza bure au kwa bei rahisi miche ya miti kwa wakulima
(g) Kuhakikisha upatikanaji wa dawa baridi za kurinia asali ambazo haziui nyuki wala kuharibu mazalia au masega yao
(h) Kutengeneza mizinga bora ya mfano kwa ajili ya ufugaji wa nyuki na kufundishia
(i) Kuwezesha upatikanaji rahisi wa zana na vifaa vya kisasa vya kuvunia asali.
(j) Kuwatafutia wafugaji soko la uhakika la asali.
(k) Kuwasaidia wakulima walioko katika vikundi kuanzisha vikundi vya kukusanyia na kuuza asali
(l) Kuanzisha mashamba darasa ya ufugaji wa nyuki na hifadhi ya mazingira
(m) Kuzihusisha shule za Sekondari na Msingi kuanzisha miradi ya ufugaji wa nyuki.
(n) Kufanya tathmini ya kila mwaka ya ukuaji wa sekta ya ufugaji wa nyuki
(o) Kuwapatia maofisa ugani vyombo vya usafiri ili kuwapa unafuu wa kuwatembelea wafugaji
(p) Kuwezesha vikundi vya wafugaji wa nyuki kuhudhuria maonyesho ya wakulima nanenane ili kuonesha bidhaa ya maonyesho katika kanda husika;
(q) Kuwashawishi wananchi kuanzisha vyama vya kuweka na kukopa ili kukuza mitaji;
(r) Kutenga maeneo maalum ya ardhi kwaajili ya ufugaji wa nyuki;
(s) Kuhakikisha upatikanaji wa pembejeo zihusianazo na ufugaji nyuki;

Wajibu wa Serikali ya kijiji

34. Kila serikali ya kijiji ambayo wananchi wake wanafuga nyuki itakuwa na wajibu wa;

(a) Kutenga maeneo maalum ya ufugaji wa nyuki
(b) Kuanzisha daftari litakalokuwa na orodha ya wafugaji wa nyuki kijijini;
(c) Kuanzisha miradi ya ufugaji nyuki ya kijiji;
(d) Kuanzisha vikundi na vyama vya kuhifadhi mazingira vitakavyokuwa na jukumu la ;

(i) Kuhimiza upandaji miti
(ii) Kuzima moto au kupambana na wachoma moto
(iii) Kupambana na kuzuia uvunaji au urinaji wa asali wa kutumia moto

(e) Kutunga Sheria Ndogo za kijiji kuhamasisha hifadhi ya mazingira na ufugaji bora wa nyuki.

Wajibu wa Afisa nyuki

35. Kila Afisa nyuki wa Kata au Kijiji atatakiwa kufanya yafuatayo: -

(a) atakuwa ndiye Afisa Mwidhiniwa wa masuala ya nyuki katika Kata au Kijiji
(b) atatunza orodha yote ya wafugaji wa nyuki katika Kata au Kijiji
(c) atatunza orodha ya vikundi vyote vya wafugaji wa nyuki katika Kata au Kijiji
(d) atatoa mafunzo elekezi ya ufugaji bora wa nyuki katika Kata au Kijiji
(e) ataanzisha mashamba darasa ya ufugaji wa nyuki katika Kata au Kijiji
(f) atahakikisha upatikanaji wa pembejeo zihusianazo na ufugaji wa nyuki;
(g) ataandaa ratiba ya kuwatembelea wafugaji wa nyuki waliomo katika Kata au Kijiji
(h) atahamasisha upandaji wa miti ili kushinikiza upatikanaji wa maua yanayotumiwa na nyuki kutengeneza asali
(i) kwa kushirikiana na Afisa Mtendaji wa Kata au Kijiji atachukua hatua za kisheria dhidi ya wafugaji wa nyuki au mtu yoyote atakayekwenda kinyume na masharti ya Sheria Ndogo hizi au sheria yeyote andishi ya ufugaji wa nyuki au hifadhi ya mazingira.

Adhabu

36. Mtu yeyote atakayekwenda kinyume na masharti ya Sheria Ndogo hizi atakuwa ametenda kosa na akipatikana na hatia atatozwa faini isiyozidi shilingi elfu hamsini (50,000/=) au kifungo cha miezi kumi na mbili au vyote kwa pamoja yaani faini na kifungo.

Nembo ya Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga imebandikwa kwenye Sheria Ndogo hizi kufuatia Azimio lililopitishwa kwenye mkutano wa Baraza la Madiwani uliofanyika tarehe 2 ya mwezi Septemba, mwaka 2018.

JACOB J. MTALITINYA
Mkurugenzi
Halmashauri ya Manispaa
Sumbawanga

JASTIN E. MALISAWA
Mstahiki Meya
Halmashauri ya Manispaa
Sumbawanga

NAKUBALI

Dodoma,
11 Februari, 2019

SELEMANI S. JAFO (MB.),
WN-OR-Tamisemi